

BRÚ LÍFEYRISSJÓÐUR
STARFSMANNA
SVEITARFÉLAGA
A-DEILD

TRYGGINGAFRÆÐILEG ATHUGUN 2022

2023-04-15

TBG ehf.

Tryggingastærðfræðistofa Bjarna Guðmundssonar ehf.
Grensásvegi 7 – 108 Reykjavík

2023-04-15

Eftirfarandi tryggingafræðileg athugun á stöðu A-deildar Brúar lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga í lok árs 2022 er unnin að beiðni stjórnar sjóðsins í samræmi við ákvæði 6. greinar samþykktu sjóðsins. Athugunin er gerð í samræmi við ákvæði l. 129/1997, ákvæði reglugerðar 391/1998 og leiðbeinandi reglur Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga um framkvæmd tryggingafræðilegra athugana frá árinu 2002. Tryggingafræðileg athugun var síðast gerð miðað við stöðu deildarinnar í lok árs 2021.

Í tryggingafræðilegri athugun felst samanburður á verðmæti eigna sjóðsins og iðgjalda við þær skuldbindingar til greiðslu lífeyris sem leiða af samþykktum sjóðsins. Lög um starfssemi lífeyrissjóða og samþykktir sjóðsins setja vikmörk fyrir þann mun sem heimill er milli eignaliða og skuldbindinga.

Brú lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga starfrækir þrjár samtryggingardeildir, A-, V- og B-deild. Er hér eingöngu fjallað um skuldbindingar og eignir í samtryggingu í A-deild sjóðsins. Miklar breytingar voru gerðar á samþykktum deildarinnar á árinu 2017. Almennur eftirlaunaaldur var ákveðinn 67 ár og réttindaöflun háð aldri þegar iðgjald er greitt. Sjóðfélagar sem greiddu til sjóðsins fyrir 1.6.2017 geta þó að uppfylltum skilyrðum öðlast rétt samkvæmt fyrra réttindakerfi. Til að tryggja þá réttindaöflun greiddu launagreiðendur framlög til sjóðsins á árinu 2017. Með framlögunum var stefnt að því að jafna áfallna tryggingafræðilega stöðu, og tryggja réttindaöflun til samræmis við eldra kerfi fyrir þá sjóðfélaga sem rétt eiga til þess. Iðgjald til sjóðsins var samhliða lækkað í 15,5% úr 16%.

Stjórn sjóðsins samþykkti breytt ákvæði sem varða aldurstengda réttindaöflun við lok árs 2022, og fékk sú breyting staðfestingu fjármálaráðuneytis frá og með 1.febrúar 2023. Við tryggingafræðilega athugun við lok árs 2022 er tekið mið af þessum samþykktabreytingum. Breytingarnar felast í því að aldursháð réttindaöflun verður framvegis háð fæðingarári sjóðfélaga, auk þess að vera háð aldri sjóðfélaga á iðgjaldatímabili.

Mat á skuldbindingum byggir á upplýsingum um réttindi sjóðfélaga úr réttindabókhalda sjóðsins sem sjóðurinn lét í té. Við mat eignaliða er einnig stuðst við upplýsingar fengnar úr drögum að ársreikningi frá 5.4.2023.

Helstu reikniforsendur sem notaðar eru við athugunina eru :

Raunávöxtun eigna sjóðsins verði 3,5% árlega

Notast er við reiknilíkan Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga um lækkun dánartíðni til framtíðar. Gert er ráð fyrir að lífslíkur sjóðfélaga og rétthafa hafi árið 2016 farið eftir þeim lífslíkum sem notaðar voru við tryggingafræðilega athugun síðasta ár:

Lífslíkur sjóðfélaga : samkvæmt reynslu íslenskra lífeyrissjóða 2014-2018

Lífslíkur rétthafa : samkvæmt íslenskri reynslu 2014-2018

Eftir 2016 muni lífslíkur svo breytast í samræmi við reiknilíkan FÍT.

Örorkulíkur sjóðfélaga : Eftir reynslu í íslenskum lífeyrissjóðum 2011-2016, með sérstakri aðlögun að A- deild Brúar lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga. Er nú miðað við að örorkulíkur karla séu 65% af meðaltali reynslu íslenskra lífeyrissjóða og kvenna 85% að meðaltali reynslu íslenskra lífeyrissjóða.

Breytingar á samþykktum sjóðsins varðandi aldurstengda réttindaöflun bæta framtíðarstöðu sjóðsins. Reikniforsendur eru óbreyttar frá síðustu athugun,

Skuldbindingar vegna þeirra iðgjalda sem greidd hafa verið til sjóðsins vegna iðgjaldatímabíla fram til loka 2022 kallast áfallnar skuldbindingar. Heildar lífeyrisskuldbindingar sjóðsins eru skuldbindingar sjóðsins þegar einnig er ætlað fyrir réttindum vegna ógreiddra iðgjalda núverandi sjóðfélaga og lúta ákvæði laga um heimil vikmörk eigna og skuldbindinga að mun á heildarskuldbindingum og endurmetnum eignum að viðbættu verðmæti iðgjalda.

Er niðurstaða athugunarinnar að verðmæti eigna sjóðsins að meðtöldum iðgjöldum reiknast 494.656,3 milljónir og skuldbindingar vegna lífeyris og rekstrarkostnaðar 554.619,8 milljónir. Eignir að frádregnum skuldbindingum reiknast því -59.963,5 milljónir, eða halli sem nemur 10,8% af skuldbindingum.

Staða A-deildar sjóðsins er utan þeirra marka sem áskilin eru í l. 129/1997 um stöðu lífeyrissjóða, og mun sjóðurinn þurfa að bregðast við þeirri stöðu, með breytingu réttinda eða öðrum hætti.

Nánari grein er gerð fyrir forsendum, reikniaðferðum og niðurstöðum hér á eftir. Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum ber að skoða sem vænta niðurstöðu úr reiknilíkani þar sem byggt er á forsendum sem eru háðar óvissu. Mismunur milli niðurstöðu reiknilíkansins og raunveruleika geta komið fram bæði vegna tilviljanasveiflna, einkum þegar sá hópur sem reiknað er fyrir er lítill, og einnig vegna þeirrar miklu óvissu sem er um forsendur sem notaðar eru. Forsendur reiknilíkansins lúta að vöxtum, dánarlíkum og fleiru áratugi fram í tímann og því nánast óhjákvæmilegt að frávik komi fram frá þeim forsendum sem reiknað er eftir.

Virðingarfyllst,

Bjarni Guðmundsson, tryggingastærðfræðingur

BRÚ LÍFEYRISSJÓÐUR STARFSMANNA SVEITARFÉLAGA A-DEILD

Brú Lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga (Brú) var stofnaður 28. júlí 1998 með samningi á milli BHM og BSRB fyrir hönd hlutaðeigandi stéttarfélaganna annars vegar og hins vegar Sambands íslenskra sveitarfélaga fyrir hönd fjölmargra sveitarfélaga. Sjóðurinn fékk starfsleyfi í desember 1998. Upprunalegt nafn sjóðsins var Lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga, en nafni hans var breytt í Brú lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga á árinu 2016.

Stofnsamningurinn fól sömuleiðis í sér kjarasamning milli hlutaðeigandi aðila þar sem samið var um skylduáðild starfsmanna í hlutaðeigandi stéttarfélögum. Fulltrúar stofnaðila eiga sæti í stjórn sjóðsins og allir sjóðfélagar eiga rétt á setu á aðalfundum lífeyrissjóðsins með málfrelsi og tillögurétt. Breytingar á samþykktum lífeyrissjóðsins varða skuldbindingar hans gagnvart öllum sjóðfélögum. Þar af leiðandi verða breytingar á samþykktum að hljóta samþykki stofnaðila sjóðsins, Sambands íslenskra sveitarfélaga, BSRB og BHM. Á milli eftirtalinna aðila er í gildi kjarasamningur um skylduáðild hlutaðeigandi starfsmanna að Brú lífeyrissjóð:

Aðildarfélag BHM

Aðildarfélag BSRB

Samband íslenskra sveitarfélaga og Launanevnd sveitarfélaga

Kennarasamband Íslands

RÉTTINDAÁKVÆÐI

Réttindi sjóðfélaga til lífeyris og skylda þeirra til greiðslu iðgjalda til sjóðsins fara eftir ákvæðum samþykktar sjóðsins sem fengu staðfestingu fjármálaráðuneytis 1. febrúar 2023.

Sjóðfélagar í A-deild geta þeir starfsmenn sveitarfélaga, stofnana þeirra eða fyrirtækja svo og samlaga sveitarfélaga 16-70 ára orðið sem ráðnir eru samkvæmt kjarasamningi milli aðildarfélaga BSRB eða Bandalags háskólamanna annars vegar og sveitarfélaga, stofnana þeirra, fyrirtækja eða samlaga sveitarfélaga hins vegar. Einnig eiga framkvæmdastjórnar sveitarfélaga og stjórnendur stofnana og fyrirtækja á vegum sveitarfélaga rétt til aðildar að A-deild. Þá er sjóðsstjórn heimilt að veita aðild að A-deild starfsmanni sem ekki á rétt til aðildar samkvæmt framangreindu.

Lífeyrisréttindi sem sjóðurinn veitir í A-deild eru ævilangur ellilífeyrir frá 67 ára aldri, örorkulífeyrir ef sjóðfélagi verður fyrir orkutapi sem trúnaðarlæknir sjóðsins metur 40% eða meira, makalífeyrir til maka sem sjóðfélagi lætur eftir sig við andlát sem greiðist að lágmarki í fimm ár eða meðan yngsta barn sem maki hefur á framfæri og sjóðfélagi framferði áður er yngra en 22 ára. Ef maki er fæddur fyrir 1945 er makalífeyrir ævilangur, þó með skerðingu ef maki er fæddur eftir 1925. Barnalífeyrir greiðist vegna fráfalls sjóðfélaga eða töku örorkulífeyris. Makalífeyrisréttur er 50% af ellilífeyrisrétti.

Iðgjöld til deildarinnar eru 15,5% af launum.

Sjóðfélagar sem greiddu til sjóðsins fyrir 1.6.2017 geta að uppfylltum skilyrðum átt rétt til ekki lakari réttindöflunar en fyrra réttindakerfi tryggði. Fyrra réttindakerfi var miðað við 65 ára lífeyrisaldur og lífeyrisréttindi miðuð við laun sem greitt hefur verið af til sjóðsins og ávannst fyrir hvert iðgjaldaár elli- og örorkulífeyrisréttur sem er 1,9% af launum sem greitt er af, verðtryggt með vísitölu neysliverðs.

Þessi réttindi eru tryggð með sérstakri fjármögnun, lífeyrisaukasjóði, eða lífeyrisaukaiðgjaldi hafi launagreiðandi ekki reitt fram greiðslu til lífeyrisaukasjóðs.

GÖGN

Úr tölvukerfum sjóðsins fengust upplýsingar um iðgjaldagreiðslur, val á leið og öflun lífeyrisréttinda hvers sjóðfélaga árin 1999 til 2022, miðað við verðlag í janúar 2023.

Fyrir alla sjóðfélaga fengust upplýsingar um aldur og kyn. Einnig fengust upplýsingar um lífeyrisþega, fjárhæð og tegund lífeyris.

Með því að fella úr skrá um áunnin réttindi látna og þá sjóðfélaga sem farnir eru að taka lífeyri fást áunnin réttindi annarra en lífeyrisþega.

Við áætlun vegna framtíðar eru iðgjaldagreiðslur færðar til verðlags í janúar 2023 með hækkun vísitölu neysliverðs til verðtryggingar frá meðaltali ársins.

Við áætlun um framtíðariðgjöld vegna iðgjaldatímabila 2023 og síðar sem núverandi sjóðfélagar eiga eftir að greiða til sjóðsins er miðað við að allir þeir sem öðluðust réttindi á árinu 2022 muni halda áfram að ávinna sér sömu réttindi til framtíðar, að teknu tilliti til verðlagsbreytinga sbr. hér að framan, þó ekki eftir að almennum eftirlaunaaldri, nú 67 árum, er náð. Er þessi hópur sjóðfélaga kallaðir virkir sjóðfélagar en aðrir þeir sem eiga réttindi í sjóðnum og ekki eru lífeyrisþegar kallaðir óvirkir sjóðfélagar. Eigi sjóðfélagi réttindi í lífeyrisaukakerfi er reiknaður sá réttur sem betri er (þar sem skuldbinding reiknast hærri).

Úr ársreikningum sjóðsins fengust upplýsingar um kostnað við rekstur síðastliðin þrjú ár og auk þess um eignastöðu sjóðsins og úr verðbréfakerfi eru fengnar upplýsingar um greiðslukjör skuldabréfa og gengi eigna með breytilegar tekjur á markaðsverði.

Iðgjaldagreiðslur skráðar í réttindakerfi vegna ársins 2022 hafa verið bornar saman við iðgjaldagreiðslur samkvæmt ársreikningi og lífeyrisgreiðslur desember 2022 bornar saman við lífeyrisgreiðslu ársins samkvæmt ársreikningi. Þá hafa upplýsingar um réttindi sjóðfélaga verið borin saman við samsvarandi upplýsingar frá athugun fyrra árs.

Hafa þessar athuganir ekki bent til annars en að byggja megi mat skuldbindinga sjóðsins á þeim gögnum sem fyrir liggja úr réttindakerfi, en gögn hafa ekki verið sannreynd með samanburði við frumgögn eða öðrum hætti en þeim sem hér er lýst.

REIKNIFORSENDUR OG -AÐFERÐIR

Reikniforsendur fyrir tryggingafræðilegar athuganir íslenskra lífeyrissjóða eru tilgreindar í lögum 129/1997 og reglugerð 391/1998 sem fjármálaráðherra setur með heimild í fyrrgreindum lögum. Tryggingafræðingi er heimilt að víkja frá þessum

staðalforsendum ef talið er að sérstakar aðstæður í viðkomandi sjóð verði þess valdandi að aðrar forsendur eigi betur við.

Engu að síður skal einnig reiknað eftir staðalforsendum og sú niðurstaða birt til samanburðar.

Á árinu 2018 samþykkti Félag íslenskra tryggingastærðfræðinga nýjan reiknigrundvöll fyrir mat eftirlauna- og örorkuskuldbindinga fyrir íslenska lífeyrissjóði. Grundvöllurinn er byggður á athugun sem náði til allra íslenskra lífeyrissjóða. Ýmis nýmæli er að finna í athuguninni, um mat á lífslíkum er byggt eingöngu á reynslu sjóðfélaga lífeyrissjóða en ekki þjóðarinnar allrar, lagt er mat á endurhæfingarlíkur með beinum hætti og loks er gert ráð fyrir mismunandi lífslíkum öryrkja og annarra. Mat á lífslíkum var byggt á reynslu 2010-2014 og mat á örökulíkum á reynslu 2011-2016.

Athuganir á niðurstöðum hins nýja reiknigrundvallar Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga fyrir einstaka lífeyrissjóði sýndu að til að aðlaga niðurstöður fyrir einstaka sjóði nægir almennt að aðlaga nýgengi örorku fyrir hvern sjóð, en lífslíkur og endurhæfingartíðni séu ekki ólík milli sjóða þegar tekið hefur verið tillit til áhrifa örorku.

Fyrir A- deild Brúar er nú eins og við síðustu athugun miðað við 65% af meðaltals nýgengi örorku fyrir karla og 85% fyrir konur.

Árið 2020 setti Félag íslenskra tryggingastærðfræðinga svo fram líkan sem áætlað áframhaldandi lækkun aldursbundinnar dánartíðni. Líkanið er byggt á breytingum dánarlíkinda á hverju aldursári, árin 1999-2018, aðgreint fyrir karla og konur. Reiknað er út frá þeim dánarlíkum sem mældust áráðilið 2014-2018. Með auglýsingu í desember 2021 ákvað fjármálaráðuneyti að líkanið teldist hluti staðalforsendna við tryggingafræðilegar athuganir.

Giftingarlíkur og meðalaldur maka eru samkvæmt upplýsingum úr þjóðskrá. Þá er um fjölda barna byggt á íslenskum barneignalíkum.

Lífeyrisréttindi eru eins og áður sagði verðtryggt miðað við vísitölu neysluverðs og er gert ráð fyrir að vextir verði 3,5% umfram hækkun vísitölnnar.

Árlegur rekstrarkostnaður er áætlaður sem meðaltal kostnaðar árin 2020-2022, uppfært til verðlags í lok árs 2022 (gildi vísitölu neysluverðs til verðtryggingar í janúar 2023) og ætlað fyrir sama kostnaði í 50 ár núvirt með sömu vöxtum og lífeyrisskuldbindingar. Rekstrarkostnaði er skipt milli áfallinna réttinda og framtíðar í hlutfalli við mat skuldbindinga og iðgjalda. Við framsetningu eigna og skuldbindinga í tryggingafræðilegri athugun eftir reglum um ársreikninga er mat á rekstrarkostnaði dregið frá eignum, í stað þess að vera talið með skuldbindingum og er þeirri reglu fylgt í þessari skýrslu.

Ofangreindar forsendur og aðferðir við mat skuldbindinga eru í samræmi við ákvæði reglugerðar 391/1998 um reikniforsendur við tryggingafræðilegar athuganir.

Skuldbindingar eru metnar á tvo vegu. Annars vegar eru metnar áfallnar skuldbindingar, þ.e. þær skuldbindingar sem sjóðurinn hefur þegar tekið á sig vegna áunninna réttinda sjóðfélaga, og hins vegar framtíðarskuldbindingar sjóðsins, sem eru þær skuldbindingar sem falla munu á sjóðinn við það vegna þeirra iðgjalda sem ætlað er að berist sjóðnum frá þeim sjóðfélögum sem taldir eru virkir sbr. umfjöllun í kaflanum um

gögn hér að framan. Samtala áfallinna- og framtíðarskuldbindinga nefnist heildarskuldbinding lífeyrissjóðsins. Við mat skuldbindinga er fyrir lífeyrisþega miðað við úrskurðaðan lífeyri í desember 2022, á verðlagi jan. 2023.

Fyrir aðra sjóðfélaga en lífeyrisþega er reiknað hverjar verða muni lífeyrisgreiðslur til þeirra samkvæmt ákvæðum samþykktu sjóðsins miðað við réttindi og greidd iðgjöld 2022.

Þegar verðmæti framtíðariðgjalda og skuldbindingar vegna þeirra eru reiknuð er miðað við óbreyttar iðgjaldagreiðslur núverandi sjóðfélaga til starfsloka frá því sem var á árinu 2022. Þannig er ekki gert ráð fyrir launahækkunum umfram hækkun vísitölu neysluverðs til verðtryggingar.

Lífeyrisaldur er settur 67 ár, eða aldur sjóðfélaga sé hann hærri. Eins og áður sagði er metinn fyrir sjóðfélaga sem rétt eiga í lífeyrisaukakerfi sá réttur sem myndar hærri skuldbindingu, aldursháður eða jafn, og á það bæði við um áunninn rétt og réttindi til framtíðar. Þannig er hugsanlegt að áunninn réttur sjóðfélaga sé metinn miðað við aldursháða réttindaöflun, og framtíðar réttinadaöflun síðan sem mismunur á jafnri réttindaöflun fram til 67 ára aldurs og áunnum aldursháðum réttindum.

Eignir sjóðsins sem bera fastar tekjur eru að hluta núvirtar miðað við sömu ávöxtunarforsendu og skuldbindingar, þ.e. 3,5% umfram hækkun vísitölu neysluverðs til verðtryggingar. Óverðtryggðar eignir eru núvirtar miðað við 3,5% ávöxtun umfram verðbólguþáttmið Seðlabanka Íslands, sem er nú 2,5%.

Þau frávík sem með þessu koma fram frá bókfærðu verði eignanna í ársreikningi eru skráð sem endurmat eigna. Sérstök skýrsla var gerð um endurmat eigna þar sem fram kemur endurmat einstakra eigna.

NIÐURSTÖÐUR

Eftirfarandi tafla sýnir skiptingu lífeyrisskuldbindinga eftir tegundum lífeyris, og hvort um er að ræða áunnin réttindi eða áætlaða réttindaöflun vegna framtíðariðgjalda. Fjárhæðir eru í milljónum.

A-deild Brúar lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga Tryggingafræðileg athugun 2022

Eignaliðir	Eignir	Iðgjöld	Samtals
Bókfærð eign	267.430,1		267.430,1
Endurmat	-4.954,8		-4.954,8
Iðgjöld lífeyrisauka		1.023,6	1.023,6
Núvirði iðgjalda		231.157,4	231.157,4
Samtals eignir	262.475,3	232.181,0	494.656,3
Skuldbindingar	Áunnið	Framtíð	Samtals
Ellilífeyrir	238.831,4	234.453,2	473.284,6
Örorkulífeyrir	25.304,0	31.048,9	56.352,9
Makalífeyrir	5.467,8	4.628,8	10.096,6
Barnalífeyrir	699,7	3.581,7	4.281,4
Kostnaður	3.692,8	6.911,5	10.604,3
Samtals skuldbinding	273.995,8	280.624,0	554.619,8
Eignir umfram skuldt	-11.520,5	-48.443,0	-59.963,5
Hlutfall	-4,2%	-17,3%	-10,8%

Staða sjóðsins hefur breyst verulega frá fyrra ári. Í lok árs 2021 var heildarstaða sjóðsins neikvæð um 8,0%, áfallin staða jákvæð um 10,2% og framtíðarstaða neikvæð um 23,4%.

Framtíðarstaða sjóðsins batnar vegna samþykkabreytingar frá í febrúar, þegar aldurstengd réttindaöflun var lögð að nýju reiknilíkani þar sem lífslíkur eru taldar háðar fæðingarári. Breytingin hefur lítil áhrif á mat skuldbindinga þeirra sem aðild eiga að lífeyrisaukakerfi, hvort sem er með greiðslu lífeyrisaukaiðgjalds eða með því að vinnuveitandi hafi greitt til lífeyrisaukasjóðs, og er því enn reiknaður halli af réttindaöflun þessara sjóðfélaga til framtíðar, þá að jafnvægi hafi verið komið á aldursháða réttindaöflun.

Áunnin staða versnar síðan mikið á árinu. Orsök þess er að raunávöxtun A-deildar var neikvæð um 12,8%, sem þarf að bera saman við viðmiðun tryggingafræðilegra athugana um 3,5% árlega raunávöxtun.

Staða A-deildar sjóðsins er utan þeirra marka sem áskilin eru í l. 129/1997 um stöðu lífeyrissjóða, og mun sjóðurinn þurfa að bregðast við þeirri stöðu, með breytingu réttinda eða öðrum hætti. Unnið er að gerð tillagna um viðbrögð.

Halli á lífeyrisaukasjóð jókst í krónum talið og hlutfallslega á árinu 2022. Skuldbinding vex þó minna en búast hefði mátt við ef allir þeir sem réttindi áttu við lok árs 2021 hefðu enn átt rétt í sjóðnum. Sjóðurinn þó í lok árs 2022 verulegan halla, eins og undangengin fjögur ár. Er árið 2022 fimmta árið í röð þar sem halli sjóðsins reiknast yfir 10%. Ber því að leggja varúðarsjóð við lífeyrisaukasjóðinn.

FYLGISKJÖL

1. Óvirkir sjóðfélagar, fjöldi og áunnin réttindi eftir aldri og kyni
2. Virkir sjóðfélagar, fjöldi, áunnin réttindi og iðgjöld eftir aldri og kyni
3. Lífeyrisþegar
4. Breyting á stöðu sjóðfélaga
5. Tryggingafræðileg staða 2022
6. Tryggingafræðileg staða 2022 reiknuð með staðalforsendum
7. Samanburður við framreiknaða stöðu frá 2021
8. Breyting á áföllnum lífeyrisskuldbindingum
9. Staða lífeyrisaukasjóðs